

Společné podání

veřejné ochránkyně práv České republiky a

zástupkyně komisaře pro práva menšin v Maďarsku

týkající se dvacáté první až dvacáté třetí pravidelné

zprávy Kanady předkládané

Výboru OSN

pro odstranění rasové diskriminace

93. zasedání

7. 7. 2017

Obsah

I. Úvod	3
A. Účel a hlavní předmět podání	3
B. O autorech	4
II. Dosavadní praxe veřejné ochránkyně práv v České republice	5
A. Shrnutí incidentu	5
B. Další postup stěžovatele	6
C. Postup veřejné ochránkyně práv	6
D. Předběžné posouzení	7
III. Dosavadní praxe zástupkyně komisaře pro práva menšin v Maďarsku	8
A. Východiska	8
B. Problematické otázky týkající se ochrany práv menšin	8
C. Normy, směrnice a osvědčené postupy	9
IV. Prošetřované případy a nejnovější vývoj	11

I. Úvod

A. Účel a hlavní předmět podání

Tento dokument společně předkládá veřejná ochránkyně práv České republiky a zástupkyně komisaře pro práva menšin v Maďarsku. Jeho účelem je v rámci povinného předkládání zpráv o provádění Úmluvy informovat Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace o tom, že Kanada údajně nedostála svým povinnostem a dopustila se rasové diskriminace neobčanů při výkonu extrateritoriální působnosti. Kanada se o romské menšinu ve své národní zprávě zmiňuje pouze jednou, a to ještě v jiné souvislosti; dvě uvedené vnitrostátní lidskoprávní instituce¹ se rozhodly postupovat společně a předložit Výboru případ romských pasažérů cestujících do Kanady, kteří byli vystaveni diskriminačním a ponižujícím praktikám při předodletových kontrolách na evropských letištích.

Předodletové kontroly romských cestujících, kteří jsou státními příslušníky různých států, byly prováděny nezákonným diskriminačním způsobem, jelikož dotazy byly pokládány většinou osobám romského původu, které byly identifikovatelné na základě vzhledu nebo jména, a to dotěrným a nepřiměřeným způsobem, např. oproti obecně platným pravidlům pro přistěhovalce po nich bylo požadováno předložení další dokumentace. Neznámé úřední osoby často pokládaly před ostatními čekajícími ve frontě osobní a citlivé dotazy, v některých případech za přítomnosti kanadských imigračních úředníků. K extrateritoriální působnosti se zde bohužel nemůžeme vyjádřit, protože nemáme dostatek informací o míře zapojení kanadských imigračních služeb.

Podle informací z různých zdrojů se zdá, že cílem této praxe je identifikace potenciálních žadatelů o azyl ještě před tím, než vstoupí na kanadské území a bude se na ně vztahovat Úmluva o uprchlících. Právní úprava týkající se sankcí pro dopravce, která ukládá finanční pokuty leteckým společnostem, jež do země dopraví cestující bez platné dokumentace nebo víza, nepředstavuje v rámci kanadské legislativy nic nového a z celosvětového hlediska se nejedná o nijak výjimečnou praxi. Praxe leteckých společností ovšem nesmí porušit zásadu legality a právo na spravedlivý proces – v případech, které jsou zde uvedeny, nebyly cestujícím poskytnuty řádné informace o kontrole a o dostupných právních prostředcích v případě odepření nástupu na palubu.

Toto podání národních lidskoprávních institucí v souvislosti s kanadskou národní zprávou je vysoce relevantní z několika důvodů. V souladu se Všeobecným doporučením Výboru č. XXX ve věci diskriminace neobčanů má být právo neobčanů na přístup ke službám určeným k užívání širokou veřejností, což zahrnuje i veřejnou dopravu včetně letecké, zaručeno bez diskriminace. Rády bychom též poukázaly na skutečnost, že smluvní státy jsou povinny zajistit, aby přistěhovalcká politika nebyla vůči osobám diskriminační na základě rasy, barvy pleti, rodového nebo národnostního nebo etnického původu. Smluvní státy jsou též povinny předkládat zprávy o provádění těchto závazků.

Přestože pravomoc české i maďarské lidskoprávní instituce se vztahuje hned na několik vnitrostátních aktérů tohoto případu, bez spolupráce s kanadskými úřady nemohou tyto

1 Veřejná ochránkyně práv České republiky není akreditovanou vnitrostátní institucí pro lidská práva (NHRI), my se však domníváme, že je oprávněna učinit podání, a v tomto dokumentu je pro zjednodušení označována jako vnitrostátní instituce pro lidská práva.

instituce provést důkladné šetření. Autorky tohoto dokumentu vyjadřují znepokojení nad tím, že kanadské úřady doposud odmítají v šetření poskytnout potřebnou součinnost. Zároveň doufají, že projednání národní zprávy na Výboru OSN pro odstranění rasové diskriminace (CERD) vytvoří podmínky pro konstruktivní dialog o tom, jak zajistit ochranu lidských práv pasažérů cestujících z území jednoho státu na území druhého státu, aniž by při tom byli vystaveni diskriminaci z jakéhokoli důvodu.

B. O autorech

Veřejná ochránkyně práv České republiky působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je takové jednání v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a principům dobré správy, nebo jsou tyto úřady nečinné. Dále provádí systematické preventivní návštěvy na místech, kde se mohou nacházet osoby omezené na svobodu, a usiluje o zajištění dodržování práv těchto osob. Od roku 2009 ochránkyně přispívá též k prosazování práva na rovné zacházení a k ochraně proti diskriminaci jako národní orgán pro rovné zacházení podle zákona a platných směrnic Evropské unie (např. 2000/43/ES, 2000/78/ES atd.).²

Zástupkyně komisaře pro práva menšin v Maďarsku chrání a prosazuje práva národnostních menšin žijících v Maďarsku díky svým kvazisoudním pravomocím projednávat a řešit podněty týkající se orgánů veřejné moci a jiných subjektů poskytujících veřejné služby a dále zahajovat z úřední moci šetření týkající se situace neurčitelné skupiny osob nebo uplatňování konkrétního základního práva. Mandát zástupkyně komisaře pro práva menšin zahrnuje činnosti podporující práci komisaře pro základní práva v Maďarsku v oblasti ochrany menšin a dále zahrnuje přijímání konkrétních opatření. Zástupkyně komisaře podporuje práci komisaře poskytováním aktuálních informací o situaci národnostních menšin a včasným varováním, jejichž cílem je prevence porušování lidských práv. Zástupkyně komisaře se účastní šetření prováděných komisařem a je oprávněna podávat z úřední moci návrhy na zahájení šetření v otázkách práv menšin.³

2 Více informací o této instituci naleznete na adrese <https://www.ochrance.cz/en/>

3 Více informací o této instituci naleznete na adrese: <http://www.ajbh.hu/en/web/ajbh-en/>

II. Dosavadní praxe veřejné ochránkyně práv v České republice

A. Shrnutí incidentu

Veřejná ochránkyně práv (ombudsmanská instituce a zároveň orgán pro rovné zacházení, tzv. equality body v České republice) řeší případ Roma (dále jen „stěžovatel“), který spolu se svou mladší dcerou chtěl v létě 2015 v Kanadě navštívit svou starší dceru. Dle vyjádření stěžovatele tam jeho starší dcera žije a od prosince 2014 tam má status azylantky.

Stěžovatel uvedl, že měl platné zpáteční letenky s leteckou společností Air Transat (odlet 21. 7. 2015 v 11:20, přílet zpět do Prahy 10. 8. 2015 v 16:50), pozvánku od své starší dcery (Invitation Affidavit), kopii pracovní smlouvy a kopii rozhodnutí o přijetí své mladší dcery na střední školu v České republice. Těmito dokumenty chtěl prokázat, že má v České republice zázemí, že jede pouze na návštěvu a že nechce emigrovat.

S těmito dokumenty přišli s mladší dcerou v červenci 2015 přibližně v devět hodin ráno na Letiště Václava Havla v Praze a postavili se do fronty na odbavení (check-in). Ve frontě byli jediní Romové. Následně za nimi přišly tři osoby – dvě ženy a jeden muž. Stěžovatel se domnívá, že šlo o pracovníky kanadské imigrační kontroly. Jistý si však není, jelikož tyto osoby neměly žádné označení a nepředstavily se. Hovořily s nimi česky a slovensky.

Kousek od fronty na odbavení se tyto tři osoby začaly stěžovatele ptát na důvod jeho cesty, zda pracuje, kolik roků má jeho mladší dcera, která s ním cestuje, kam chodí do školy a kolik mají u sebe peněz. Tyto otázky byly stěžovateli velmi nepříjemné. Stěžovatel předložil veškeré dokumenty a opakovaně zdůrazňoval, že s dcerou jedou na dovolenou a nemají v úmyslu emigrovat.

Následně tyto tři osoby začaly něco telefonicky zjišťovat. Po telefonátech přišla ke stěžovateli jedna z těchto blíže neidentifikovaných osob (slovensky mluvící muž) a sdělila mu, že vídeňská ambasáda jemu a jeho dceři nepovolí odlet. Důvod k tomu neudala žádný.

Stěžovatel proto telefonoval na Velvyslanectví Kanady v České republice. Paní z velvyslanectví nechápala, v čem by mohl být problém. Stěžovatel chtěl paní z velvyslanectví dát k telefonu muži, který mu zamítl odlet, ale on s ní nechtěl telefonovat.

Dále stěžovatel oslovil cizineckou policii, která byla na letišti přítomna. Ta mu sdělila, že je pustí, že oni s nimi problém nemají, ale že potřebují palubní lístek, který získají po odbavení.

Ve snaze situaci řešit stěžovatel telefonoval do cestovní kanceláře (CK Fischer), která mu zajišťovala letenky. Tam mu sdělili, že za ně je všechno v pořádku. Pokud je nechce pustit kanadská ambasáda, pak oni za to nemohou.

Tři osoby, které se stěžovatele a jeho dcery ptaly na podrobnosti jejich cesty, se s nimi následně odmítaly bavit, ignorovaly je a ukazovaly jim východ z letiště. Stěžovatel s dcerou se dožadoval písemného odmítnutí a zdůvodnění. Neúspěšně.

Stěžovatel s dcerou tuto situaci snášeli velmi špatně. Po nějakém čase to nakonec vzdali a odjeli domů.

Stěžovatel je přesvědčený o tom, že se stal obětí diskriminace kvůli své etnicitě, jelikož byli s dcerou ve frontě na odbavení jediní Romové a nikoho dalšího se tyto tři osoby podobně nedotazovaly ani nikomu jinému nezabránilo v odletu.

B. Další postup stěžovatele

Stěžovatel se po návratu domů začal domáhat vrácení peněz za letenky, které nemohl využít. Kontaktoval kanadskou ambasádu ve Vídni, která jeho žádost předala kanadskému imigračnímu úřadu (Canada Border Services Agency, CBSA). Ten mu odpověděl, že kvůli zajištění integrity kanadského imigračního programu, se v některých zemích využívají tzv. styční úředníci (Liaison Officers). Ti poskytují podporu, vedení a trénink leteckým společnostem a jejich smluvním partnerům v rozpoznávání falešných cestovních dokladů. Nicméně CBSA uvedla, že konečné rozhodnutí, zda konkrétnímu pasažérovi umožní vstup na palubu, je vždy a pouze na letecké společnosti. K finanční kompenzaci se CBSA nevyjádřil.

Z tohoto důvodu se tedy stěžovatel obrátil na leteckou společnost, po které žádal vrácení peněz za letenky. Na jeho žádost reagovala pracovnice české cestovní kanceláře, která mu zajišťovala letenky. Sdělila mu, že úplné vrácení peněz (full refund) není možné. Dle podmínek tarifu mohou stěžovateli vrátit pouze letištní taxy (cca 1.500,- Kč), což se také stalo. K navrácení zbytku peněz letecká společnost stěžovateli ústně sdělila, že se nedostavil včas k odbavení, a proto není možné mu peníze vrátit.

Stěžovatel i po této zkušenosti by rád svou starší dceru v Kanadě navštívil. Cestovní kanceláře, které oslovil, jej však zrazují od nákupu letenek, jelikož se situace může opakovat znovu. Stěžovatel má informace od svých známých, že k podobné praxi odmítání Romů na letech do Kanady dochází i na letišti ve Varšavě.

C. Postup veřejné ochránkyně práv

Veřejná ochránkyně práv se rozhodla tento případ prověřit. Oslovila leteckou společnost Air Transat a Letiště Václava Havla s žádostí o vysvětlení. Letecká společnost veřejné ochránkyni práv sdělila, že pro kontrolu cestovních dokladů využívá služeb soukromé české bezpečnostní společnosti. Nicméně i pracovníci této smlouvené společnosti se musí řídit pokyny kanadského imigračního úřadu (CBSA), které letecká společnost nezná. Letiště na výzvu ochránkyně reagovalo sdělením, že předběžné posouzení cestujících mohou provádět externí společnosti na základě smluvního vztahu s jednotlivými leteckými společnostmi, které využívají zázemí letiště.

Následně na začátku roku 2017 veřejná ochránkyně práv oslovila proromská sdružení a nevládní organizace s dotazem, zda se při své činnosti s podobnými případy také setkaly. Dvanáct organizací, které na výzvu reagovaly, se s takovými případy nesetkalo. To však nemusí znamenat, že by se od praxe dotazování Romů na letišti již upustilo. Zdánlivá neinformovanost může pramenit z fenoménu známého jako underreporting, kdy oběti diskriminace tyto incidenty nehlásí.⁴

4 K tomu blíže viz Office of the Public Defender of Rights. Discrimination in the Czech Republic: Victims of Discrimination and Obstacles Hindering their Access to Justice. Brno: Office of the Public Defender of Rights, 2015. Available at: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Vyzkum/diskriminace_EN_fin.pdf

D. Předběžné posouzení

Český antidiskriminační zákon zakazuje, aby poskytovatel služeb zacházel s jednou osobou méně příznivě než s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu její rasy nebo jejího etnického původu.⁵

Veřejná ochránkyně práv v případě spatřuje především následující podezřelé momenty:

- výběr cestujících pro podrobnější dotazování se zdá být etnicky motivovaný (byli jediní Romové ve frontě na odbavení a jediní dotazováni),
- stěžovatel s dcerou nemohli uplatnit finanční kompenzaci za zaplacené letenky, jelikož se fakticky nedostavili včas k odbavení, a to i přesto že se tak nestalo jejich vinou, ale na základě posouzení tří blíže neidentifikovaných osob (pravděpodobně styčných úředníků CBSA nebo pracovníků smluvené bezpečnostní společnosti),
- netransparentnost celého procesu – osoby byly neoznačené, nepředstavily se, stěžovateli uspokojivě neodůvodnily, proč by nemohl odletět, nepředaly mu žádné písemné rozhodnutí, proti kterému by se dalo bránit, stěžovatel ani do budoucna neví, jaké dokumenty by měl předložit, aby mu bylo umožněno odletět.

Veřejná ochránkyně práv má za to, že pokud se vše událo, tak jak stěžovatel popsal, mohlo by se jednat o nepřípustnou rasovou profilaci (racial profiling). Prověřování případu není prozatím uzavřeno. Lze očekávat, že veřejná ochránkyně práv případ uzavře do konce roku 2017.

⁵ ustanovení § 2 odst. 3 ve spojení s § 1 odst. 1 písm. j) zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů

III. Dosavadní praxe zástupkyně komisaře pro práva menšin v Maďarsku

A. Východiska

Z některých zpráv z médií a z podnětů podaných Úřadu komisaře pro základní práva vyplývá, že od roku 2015 nemohlo nejméně 80 státních příslušníků Maďarska (zejména rodiny s dětmi) náležitějším k romské menšině odletět z mezinárodního letiště Ference Liszta Budapešť do Kanady přesto, že u sebe měli platné cestovní doklady a letenky. Letecká společnost jim odepřela nástup na palubu letadla v reakci na výsledky předodletových kontrol a pohovorů, které byly provedeny bez jakýchkoli záznamů úředními osobami, u nichž nebylo známo, k jaké organizaci náleží, a většinou před ostatními cestujícími, takže byly oběti vystaveny veřejnému ponížení. Tyto osoby si dále stěžovaly, že nezískaly řádné informace o náhradě za odepření nástupu na palubu a o způsobech, jakým podat stížnost. Kromě Úřadu komisaře pro základní práva podalo mnoho obětí podnět i k maďarskému Úřadu pro rovné zacházení (*Equal Treatment Authority*, maďarský národní orgán pro rovné zacházení) a dotyční se s žádostí o právní pomoc obrátili i na nevládní organizaci Kancelář pro právní ochranu národnostních a etnických menšin (*Legal Defence Bureau for National and Ethnic Minorities*).

Zástupkyni komisaře pro ochranu práv menšin vedlo k vypracování obecného stanoviska k záležitostem týkajícím se letištních předodletových kontrol cestujících u mezinárodních letů z hlediska lidských práv několik důvodů. Provedené šetření ukázalo, že na několik osob zainteresovaných na tomto případě se mandát zástupkyně komisaře nevztahuje, nicméně tyto osoby by možná byly ochotny akceptovat některá doporučení k zamezení porušování lidských práv. Zástupkyně komisaře si je dále vědoma obdobných případů, kde byly oběťmi maďarští státní příslušníci a ke kterým došlo na mezinárodním letišti ve Vídni a na mezinárodním letišti v Bruselu, přičemž letos v létě byly obnoveny přímé lety do Kanady z Budapešti.

B. Problematické otázky týkající se ochrany práv menšin

Důvodem předodletových kontrol cestujících, které byly zavedeny na několika evropských letištích, je skutečnost, že pokud kanadský úřad pro ochranu hranic dohlížející na přistěhovalectví do Kanady (tj. Kanadská pohraniční služba, *Canadian Border Services Agency* – CBSA) vrátí cestujícího proto, že tento cestující nemá řádné doklady, nebo proto, že nesplňuje požadavky pro vstup do země, je příslušná letecká společnost povinna zajistit jeho přepravu zpět do země původu a může jí být uložena pokuta až do výše 3.200,- CAD za každého takového cestujícího. Vzhledem k praxi kanadských úřadů se letecké společnosti snaží identifikovat na letištích odletu ty cestující, jimž by úřad CBSA vstup do Kanady pravděpodobně neumožnil.

Předodletovou kontrolu na mezinárodním letišti Budapešť provedla společnost BUD Security Ltd, která poskytuje bezpečnostní služby a jejím vlastníkem je společnost Budapest Airport Plc, a to na základě smlouvy o poskytování služeb uzavřené touto společností a kanadskou leteckou společností Air Transat. Zaměstnanci bezpečnostní agentury kontrolovali doklady cestujících do Kanady a dotazovali se jich na jejich osobní poměry, včetně otázek mířících na jejich zaměstnání, finanční situaci (příjem, nemovitosti), rodinné vztahy v Maďarsku a v Kanadě, účel cesty a finanční prostředky určené pro tuto cestu. Pokud bylo zřejmé, že by cestující nesplnil požadavky pro vstup na území Kanady, bezpečnostní pracovník doporučil letecké společnosti, aby takovému cestujícímu odepřela nástup na palubu. V případě pochybností si bezpečnostní pracovník vyžádal stanovisko přítomného zástupce úřadu CBSA a své doporučení vydal na základě této konzultace. Rozhodnutí o odepření nástupu na palubu v každém případě učinila výhradně kanadská letecká společnost.

Kanadská letecká společnost Air Transat na základě žádosti zástupkyně komisaře potvrdila, že podle příslušných kanadských právních předpisů je letecká společnost povinna pouze zajistit, aby měli cestující platné a úplné doklady potřebné pro vstup na kanadské území, a že obvykle není povinna aktivně prošetřovat u cestujících účel jejich cesty, jejich finanční prostředky na cestu ani nebezpečí jejich nelegální migrace. Letecká společnost se však bránila tím, že předodletové kontroly prováděli její místní partneři (v tomto případě bezpečnostní agentura letiště) a zástupci úřadu CBSA tyto kontroly považovali za nutné poté, co v létě 2015 několik desítek maďarských státních příslušníků požádalo o azyl po příletu do Kanady přímým letem provozovaným touto leteckou společností; obdobná situace nastala i u letu další letecké společnosti. Na příslušné právní předpisy se letecká společnost vůbec neodvolávala.

Z podnětů vyplývá, že bezpečnostní pracovníci se nepředstavili ani neuvedli, že mají oprávnění takové kontroly provádět, a cestující vůbec nebyli informováni o účelu a důsledcích tohoto pohovoru, tj. odepření nástupu na palubu letadla. U předodletových kontrol cestujících, které prováděla bezpečnostní agentura na základě smlouvy o poskytování služeb uzavřené s kanadskou leteckou společností, bylo zjištěno, že smluvní závazek spočívající v kontrole cestujících pohovorem a pozorováním za účelem prevence pokusů o nelegální migraci naprosto postrádá jakýkoli zákonný základ.

Proto se ve vztahu k předodletovým kontrolám cestujících romského původu mířících do Kanady, které byly prováděny v místě odletu, objevilo několik problematických otázek z hlediska lidských práv: možné porušení práva na spravedlivý proces, práva na nápravu a konečně nerespektování lidské důstojnosti a zásady rovného zacházení.

C. Normy, směrnice a osvědčené postupy

Za prvé je třeba uvést, že pravidla pro provádění předodletových kontrol cestujících by měla být jasně stanovena v písemné podobě a měla by obsahovat záruky pro zajištění práva všech osob na spravedlivý proces. Osoba provádějící kontrolu na sobě musí mít jmenovku, musí se představit, uvést, k jaké organizaci patří, a dále cestujícího informovat o účelu, právním základu a důsledcích daného postupu. Aby se zamezilo nařčení z diskriminace, musí být všichni cestující z jednoho letu kontrolováni podle pravidel daného postupu a ve všech případech naprosto stejným způsobem. Veškeré okolnosti kontroly a veškeré osoby, které se této kontroly účastní, musí respektovat lidskou důstojnost cestujících.

Pokud nebude vstup na palubu umožněn, musí pak cestující obdržet rozhodnutí a dále informace o dostupných právních prostředcích a náhradě v písemné podobě, a to jak v anglickém, tak v maďarském jazyce. V takovém dokumentu bude uvedena alespoň obchodní firma společnosti a jméno zaměstnance, který kontrolu provedl, obchodní firma příslušné letecké společnosti, formální odepření nástupu na palubu s odůvodněním na základě faktických a právních podkladů (např. kanadských právních předpisů týkajících se požadavků na vstup do země), dostupné právní prostředky v případě odepření nástupu na palubu a mechanismus provádění kontrol. Dále zde budou uvedena práva cestujících, základní pravidla týkající se uplatnění nároku na náhradu a určený národní orgán pro prosazování podle nařízení (ES) č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů.

Veškeré shora uvedené směrnice mají klíčový význam pro předodletové kontroly určitých skupin cestujících v letecké dopravě ze strany příslušných úřadů cílového státu, pokud jsou prováděny v místě odletu. Bez ohledu na skutečnost, že cestující míří z území jednoho státu na území jiného státu, z oblasti působnosti jednoho právního řádu do oblasti působnosti jiného právního řádu,

jejich lidská práva, např. právo na spravedlivý proces, právo na nápravu, a jejich lidská důstojnost, musí být chráněna a respektována všemi zainteresovanými osobami bez diskriminace z jakéhokoli důvodu.

IV. Prošetřované případy a nejnovější vývoj

Výsledek šetření případů uvedených v kapitole III byl uveden v obecném stanovisku vydaném zástupkyní komisaře pro práva menšin v Maďarsku v červnu 2016. Díky značnému zájmu médií bylo k úřadu zástupkyně komisaře podáno několik nových podnětů a byly zjištěny i další případy.

Vzhledem k tomu, že v průběhu podzimního a zimního období nejsou mezi Maďarskem a Kanadou provozovány žádné přímé lety, musí cestující do Kanady využít lety s přestupem na jiných evropských letištích. V nedávné době podali podnět státní příslušníci Maďarska náležející k romské menšině, kterým byl odepřen nástup na palubu na letištích v Bruselu, Londýně a Paříži. V těchto případech byli cestující odbaveni a nastoupili v Budapešti, později jim však na jiném evropském letišti byl odepřen nástup na palubu letadla mířícího do Kanady přímo u odletové brány. Postup se velmi podobal předodletové kontrole, bezpečnostní pracovníci se nepředstavili ani neuvěřili, že mají oprávnění takové kontroly provádět, a cestující vůbec nebyli informováni o účelu a důsledcích tohoto pohovoru, např. o odepření nástupu na palubu letadla. Navíc nebyli k dispozici překladatelé/tlumočníci a všichni cestující byli vráceni na budapešťské letiště, aniž by k tomu poskytli svůj informovaný souhlas a aniž by obdrželi informace o proplacení letenek. V některých případech museli cestující z řad seniorů se zdravotními potížemi i děti po odmítnutí čekat na letišti i několik hodin bez jídla a pití. V žádném z uvedených případů jim nebyly letenky proplaceny. Když se cestující domáhali náhrady letenek, cestovní kancelář / prodejce letenek je informoval, že vzhledem k tomu, že měli veškeré potřebné dokumenty pro vycestování do Kanady a nemají žádný formální důkaz o tom, že jim byl odepřen nástup na palubu, nebude jim cena letenky proplacena.

Vzhledem k nejnovějšímu vývoji byla tato záležitost projednávána na několika evropských setkáních. Praxe předodletových kontrol na letištích byla projednána zástupci evropských orgánů pro rovné zacházení na jednání pracovní skupiny evropské sítě orgánů pro rovné zacházení (EQUINET), které se konalo dne 10. května 2017.

Účelem Operační platformy pro rovné zacházení s Romy („Platforma OPRE“, Operational Platform for Roma Equality) koordinované Radou Evropy (RE) se členy, jako je např. Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA), EQUINET a Evropská síť vnitrostátních lidskoprávních institucí (ENNHRI, European Network of National Human Rights Institutions), je zlepšení spolupráce mezi vnitrostátními a mezinárodními orgány působícími v oblasti ochrany práv Romů. Na čtvrtém setkání Platformy OPRE, které se konalo v Paříži ve dnech 15. a 16. května 2017, byly vnitrostátní lidskoprávní instituce a orgány pro rovné zacházení seznámeny i s případy, které jsou předmětem této zprávy, za účelem zajištění mezinárodní spolupráce při jejich šetření. Výsledkem tohoto setkání byla dohoda, že vnitrostátní orgány, Úřad komisaře pro základní práva v Maďarsku, francouzský ochránce práv, belgické centrum UNIA (Interfederální centrum pro rovné příležitosti) a Komise pro rovnost a lidská práva Velké Británie (*Equality and Human Rights Commission*) zahájí kroky k prošetření maďarských podnětů týkajících se letišť v Bruselu, Londýně a Paříži. Tyto kroky se právě připravují.

Tato záležitost byla projednána i na 13. plenárním zasedání ad hoc Výboru Rady Evropy pro záležitosti Romů a kočovníků (CAHROM), které se konalo ve dnech 31. května až 3. června 2017 – bohužel se tohoto jednání nezúčastnili zástupci kanadského velvyslanectví, a to i přesto, že byli Radou Evropy pozváni.